

Demokrati på arbejdspladsen

Smedenes formand Hans Rasmussen havde holdt et indlæg på Socialdemokratiets kongres i 1965 om industrielt og økonomisk demokrati. Han pegede på, at den demokratiske virksomhed gav medarbejderne medindflydelse og medansvar. Desuden understregede han, at økonomisk demokrati havde til formål at sprede og omplacere ejendomsretten i samfundet. Han var klar over, at det var et vanskeligt spørgsmål, som ikke alene kunne løses af arbejdsmarkedets parter, og fordi det i sidste ende blev en politisk sag – og det skulle da også vise sig at være en varm kartoffel.

Afdelingen i Roskilde havde næsten ingen arbejdsløse, selv om protokollen i januar 1966 nævner, "at der i helligdagene havde været nogle arbejdsløse, men de er i arbejde igen". De forskellige hjælpeforanstaltninger med julehjælp, brændselshjælp og lignende til de arbejdsløse havde været

Festskrift 1970.

I anledning af Postkants afslutnings 80 årsdag skal jeg i det følgende prøve at beskrive et Blik på Fortidens Fæl i sin ^{afslutning} Organisation om ikke for andet, saa for at pege på den enorme forskel mellem Adhucens og Nutidens opgaver for Organisationen og dens Medlemmer; den gang udkamp for at skabe og opretholde en Organisation, og nu at denne kunne yde Medlemmerne nødvendig assistance til Forbedring af deres Arbejdsvilkår eller til Forsvar mod Arbejdsoprengelse nu en stærk og økonomisk stærk organisation i stadig udvikling på mange forskellige Fronte. Områder der gennem sine Overenskomster, Værkstedsregler m/s. har fået Tag i alle Emner under med Arbejdsforholdene, og hvor selv organisationsudviklingen stadig udvides og forbedres til Gavn for sine Medlemmer.

Den afslutnings Festskrift var den var Medlemstallet. 25

Udkast til festskriftet i 1970. Ukendt forfatter.

brugt i afdelingens 75 års historie, men nu var det ikke aktuelt mere.

Forud for Forbundets kongres i 1966 var der en ekstraordinær generalforsamling i afdelingen i Roskilde, og her fremlagde klubben fra Risø et forslag:

Kongressen bemyndiger hovedbestyrelse og forretningsudvalg [til] at nedsætte et arbejdsudvalg, der skal kulegrave og gennemgå problemerne vedrørende den stadig voksende gruppe af teknikere med udvidet fagligt og teoretisk arbejdsområde, og som er ansat på funktionærmæssige vilkår. Endvidere at indpasse denne gruppe i Smedeforbundets struktur snarest.

Risøklubben kom med forslaget, fordi man mærkede, at forholdene på Risø var anderledes end på de traditionelle virksomheder i jernindustrien - forslaget blev vedtaget. Der var desuden et forslag om at stramme Forbundets formålsparagraf, fordi forslagsstillerne ønskede, at Forbundet skulle arbejde på "dannelse af industriforbund".

Forslagene afspejlede den store teknologiske udvikling, der havde været indenfor "jernet" i løbet af 1960'erne, og at der var et stigende behov for mere uddannelse og efteruddannelse. Der kom hele tiden nye teknikker frem, og smedene og maskinarbejderne skulle være på forkant med udviklingen, så de kunne løse de opgaver, som de fik på deres arbejdspladser. Derfor blev der arrangeret kurser i ny svejseteknik, i dieselmotorer og i hydraulik. Udviklingen stillede også nye krav til tillidsmændene, og det blev nødvendigt at afholde mange tillidsmandskurser. I Roskilde arbejdede afdelingen tæt sammen med Teknologisk Institut, men man arrangerede også sine egne kurser, og de blev ofte holdt på Fjordvilla.

I efteråret 1966 startede afdelingen et samarbejde med AOF, som skulle arrangere forskellige fagligt oplysende kurser, og de var rettet til alle medlemmerne. Da man gerne ville gennemføre flere brede kurser, forsøgte man at inddrage de andre fagforeninger i Roskilde gennem Fællesorganisationen. Ud over de lokale kurser var der alle de kurser, som blev tilbudt af Forbundet. Afdelingen støttede efteruddannelsen, og i 1966 vedtog bestyrelsen, at man ville give et tilskud på 200 kr. til de tillidsmænd, der deltog i Forbundets kurser.

Problemerne på Risø blev ikke løst lige med det samme, og derfor holdt Forbundet et møde med Teknisk Landsforbund.

De to forbund blev enige om at nedsætte et fælles udvalg, som skulle se på arbejdsforholdene på bl.a. Risø, og derefter skulle de udarbejde et forslag til en ny grænseaftale. Skillelinjen gik ofte mellem de timelønnede og de månedslønnede, og da de to forbund var enige om, at det var en kunstig grænse, blev de månedslønnede smede og maskinarbejdere på Risø overflyttet til Dansk Smede- og Maskinarbejder Forbund i Roskilde.

I slutningen af 1960'erne blev manglen på faglært arbejdskraft meget markant, og afdelingen i Roskilde havde allerede i 1966 drøftet denne udvikling. Formanden Alfred Nielsen omtalte problemet på generalforsamlingen i november 1966, hvor han blandt andet sagde, at det ikke var muligt, at "tilfredsstille efterspørgslen ... og mange kan komme ind som tillært til faget".

Når et medlem af Metal havde 50 års jubilæum, fik han en guldnål. Da Hans Aachmann havde 50 års jubilæum i 1970, fik han både en guldnål og et diplom.

Efteruddannelsen pressede også Forbundet på andre måder, og i 1966 besluttede man, at man ville have sin egen skole og ikke mere leje sig ind hos andre forbund. Der var fundet en passende byggegrund lige uden for Jørlunde, og da sognerådet leverede den nødvendige byggetilladelse, opførte man en Metalskole – skolen blev efter nogen forsinkelse indviet d. 11. marts 1968.

Afdelingen var efter købet af Borgediget 17 nu ejer af to ejendomme, og man besluttede, at lejlighederne skulle udlejes til smede. Kort tid efter at Borgediget var blevet overtaget, indførte kommunen et forbud mod kantstensparke-ring på vejen. Der var mange af medlemmerne, der i løbet af 1960'erne fik bil, så nu skulle der skaffes nogle p-pladser - det blev i haven bag ved huset - anlægsarbejdet blev dog først færdigt i juli 1968.

De gode tider betød også, at mange håndværkere gerne ville have deres eget hus. Det viste sig at blive aktuelt i Roskilde, da afdelingens bestyrelse fik forelagt et forslag om, at afdelingen skulle oprette en spareforening, som skulle hjælpe de medlemmer, som gerne ville bygge deres eget hus. Forslaget lå i forlængelse af fagbevægelsens tidligere indsats på boligområdet f.eks. med forsøgsbyggeriet på Liden Kirstensvej i 1950'erne. Ideen blev omtalt i indkaldelsen til den følgende generalforsamling, men der skete ikke noget på mødet.

Diskussionen på afdelingens bestyrelsesmøder omkring Metalskolens indvielse pegede i retning af, at der nu blev opfyldt et behov i Forbundet, da man modtog flere meddelelser om de mange kurser på skolen.

På Metalskolen var der både plads til undervisning og til udviklingen af Forbundets politik, og her fyldte debatten om økonomisk demokrati mere og mere. Den debat tog man også fat på i Roskilde, da HK i Roskilde d. 20. marts 1968 arrangerede en konference på Fjordvilla med arbejdsmændenes formand Anker Jørgensen som indleder - *Metal Roskilde* sluttede op om arrangementet.

I slutningen af 1960'erne oplevede man – igen - at medlemmerne svigtede afdelingens generalforsamlinger. Formanden Alfred Nielsen mente, at det var en dårlig udvikling, og derfor rejste han spørgsmålet om antallet af generalforsamlinger i april 1968. Det førte til en længere debat, hvor flere medlemmer klagede over, at møderne "kørte i samme spor, som de sidste 50 år eller mere". Der blev i samme åndedrag efterlyst nye ideer, som kunne skabe den nødvendige

fornyelse i afdelingen. Formanden gjorde opmærksom på de tidligere forsøg, der havde været med summemøder på en generalforsamling, og at det heller ikke fået havde flere medlemmer til at komme. På mødet blev der også manet til forsigtighed med at ændre for meget, fordi beretningen og regnskabet trods alt var det vigtigste. Men debatten var startet, og på bestyrelsesmødet i august foreslog formanden, at der blev nedsat et udvalg på 3 mand, som skulle planlægge den kommende generalforsamling - det blev Orla Andersen, Aage Andersen og Erland Christensen. På det næste bestyrelsesmøde aflagde udvalget beretning, og Aage Andersen "refererede hvad man havde tænkt sig".

Den næste generalforsamling i 1968 lignede alligevel til forveksling de tidligere, og det eneste nye var, at sekretær Janus Jensen fra Forbundet kom og fortalte om kravene til de nye overenskomster – men noget lignende var også sket før. Han sagde blandt andet, at situationen var vanskelig, men alligevel var det lykkedes for forhandlerne at nå frem til et

*Et interiørbillede fra
Maglekilde Maskin-
fabrik. Privat foto.*

mæglingforslag, og det blev senere behandlet på et ekstraordinært møde i afdelingen.

På det ekstraordinære møde kommenterede formanden forslaget, og han erklærede, at "havde vi i jernet kunne føre vores egen forhandling, havde vi kunnet få en hurtig afslutning, men vi kan jo ikke gå uden om LO". Han fremhævede, at forslaget havde en bedre tillidsmandsbeskyttelse, en mere fleksibel ferieordning, lønsikkerhed ved tilskadekomst, kortere arbejdstid med lønkomensation, bedre søgnehelligdagsbetaling og bedre opsigelsesregler. Han påpegede også, at der var sket en forhøjelse af lærlingenes løn. På den baggrund mente Alfred Nielsen, at medlemmerne godt kunne stemme ja. Han frygtede samtidig konsekvenserne ved en forkastelse af forslaget - med et regeringsindgreb fra den borgerlige regering. Da der skulle stemmes om mæglingforslaget på den efterfølgende generalforsamling, omtalte formanden forslaget igen, og han tilføjede, at de kompetente forsamlingskomitéer havde anbefalet, at man stemte ja. Derefter gik man i gang med en urafstemning, og man kunne også stemme på kontoret. Ved optællingen viste resultatet, at medlemmerne havde fulgt bestyrelsens anbefaling om at stemme ja.

Da Metalskolen var blevet indviet, gav det afdelingen nye muligheder for at kunne afholde deres egne kurser og konferencer. Bestyrelsen planlagde - som noget af det første - et weekendkursus for tillidsmænd i slutningen af marts 1969. Programmet skulle blandt andet indeholde et foredrag af Metalskolens forstander Erik Andersen, og senere får vi at vide, at der havde været "almindelig tilfredshed med" kurset, men der havde været alt for få deltagere - man havde ellers haft plads til 68.

Dansk Smede- og Maskinarbejder Forbund havde kongres i august 1969, og i afdelingen i Roskilde diskuterede medlemmerne kongressens emner. Et af forslagene var et program om økonomisk demokrati gennem indførelse af obligatorisk udbyttedeling. Forslaget blev startskuddet på en flere år lang debat, hvor både Socialdemokratiet og LO deltog, og under debatten kom der i 1973 et forslag om lønmodtageres medejendomsret - men det blev aldrig vedtaget.

Hovedbestyrelsen fremsatte også et forslag om en gruppelevsforikring, og det splittede Forbundets medlemmer, der enten var meget begejstrede eller voldsomt imod. På kongressen gik bølgerne højt, men det endte trods alt med, at forslaget blev vedtaget med meget stor majoritet - 78,5 % stemte ja - ordningen trådte i kraft d. 1. oktober 1969.

Det var i 1969, at Alfred Nielsen kom med en opsigtsvækkende nyhed på et medlemsmøde: det var blevet nødvendigt med fremmed arbejdskraft, hvis udviklingen skulle fortsætte i Danmark.

Afdelingen havde holdt mange stiftelsesfester lige fra de berømte bøffer i begyndelsen til kaffebord med andespil, men i 1969 var der kun 17 af deltagerne, der selv betalte, resten var inviteret. Det mente formanden var for få, og han diskuterede det med bestyrelsen. Han foreslog, at man måske skulle nøjes med at holde en fest hvert 5. år. Hvis man gjorde det, skulle man dog også tænke på de jubilarer, som man normalt hyldede ved stiftelsesfesten. Det mente formanden, man kunne løse med en mindre – men festlig – jubilarmiddag. I samme åndedrag meddelte Alfred Nielsen dog, at man allerede var begyndt at tænke på festen i 1970, som var afdelingens 80 års dag – og han havde allerede indbudt forbundsformand Hans Rasmussen. De årlige stiftelsesfester blev afskaffet af generalforsamlingen i slutningen af april, og det blev vedtaget, at man skulle fejre jubilarene på passende måde.

Bestyrelsen drøftede i 1969 muligheden for at danne en indkøbsforening for medlemmerne, og det blev behandlet på generalforsamlingen november 1969 - efter en længere debat blev der nedsat et udvalg, som skulle undersøge mulighederne. Til udvalget blev valgt to fra generalforsamlingen og 3 fra bestyrelsen.

Det kneb mere og mere at samle medlemmerne, og derfor diskuterede man på den samme generalforsamling, om det var muligt at nøjes med én generalforsamling om året. Forbundets forretningsudvalg ville dog ikke godkende, at der kun blev holdt én generalforsamling om året i Roskilde, og derfor skulle man fortsætte med to.

Afdelingen ejede stadigvæk to ejendomme, men man havde ikke brug for mere end huset i Borgediget, og derfor blev det foreslået, at man skulle sælge Knudsvej 17 - bestyrelsen blev af generalforsamlingen bemyndiget til at sælge huset.

I løbet af 1970 skifter mødereferaterne karakter, idet de blev mere opremsende med de aktiviteter, som bestyrelsen havde deltaget i og om de sager, som man løbende havde ført med forskellige virksomheder. Der blev også talt lidt om 80 års-festen med et festskrift, musik, sange og om, hvor mange der ville komme, og så blev bestyrelsen fotograferet til festskriftet – og så blev der fest med 275 deltagere.

Metal i 1970'erne

På generalforsamlingen i april 1971 tog bestyrelsen konsekvensen af beslutningen om kun at holde en stiftelsesfest hvert 5. år, og man fejrede derefter "årets jubilarer" med en festlig sammenkomst i de andre år.

På samme generalforsamling foreslog Bjarne Weiler Madsen, at afdelingen ydede et tilskud til Socialistisk Folkeparti, fordi "man ofte støtter Socialdemokratiet". Der var flere, der støttede forslaget - "med et engangsbeløb" - man må gå ud fra, at tilskuddet blev givet, men det står der ikke noget om i protokollen.

Inden generalforsamlingen havde bestyrelsen drøftet valg til bestyrelsen, og i protokollen står der tilmed: "da formanden afgår", men det gjorde Alfred Nielsen ikke, han fortsatte som formand indtil 1973.

I juni 1971 skete der noget omkring huset på Knudsvej, da kassereren oplyste, at der var fundet en køber. Det varede dog til bestyrelsesmødet i september, før salget var på plads - men ikke et ord om pris og andre forhold ved salget.

Alfred Nielsen stoppede i 1973 som formand efter 26 år "i jobbet", og til ny formand valgte generalforsamlingen Erik Jensen.